

GRUDYNIA WIELKA

gmina Pawłowiczki

Pałac rodziny von Reibnitz

Grudynia Wielka była wzmiankowana w 1223 roku. W 1361 roku właścicielem wsi był Jeschek Kossobor. To samo nazwisko figuruje również w latach 1524-1531, wówczas wieś należała do Piotra i jego żony Barbary. Pod koniec XVII wieku należała do Heleny Katarzyny Pelki, która w 1692 roku poślubiła Jana Jerzego Mertko von Kłodnitz. W 1700 roku Grudynia Wielka należała już do Leopolda Borenskiego von Roztropitz, a następnie do Sylwiusza von Hohenhausen. Część Grudyni była także własnością Franciszka Józefa von Görtz, który wybudował tu swoją nową posiadłość. Franciszek zmarł 4 czerwca 1765 roku, a majątek pozostał w rękach spadkobierców do 1802 roku. Wówczas nowymi właścicielami została hrabina von Knobelsdorff i Löwe, jednak już w 1811 roku sprzedają go radcy prowincji opolskiej Frisonowi. Dobra rycerskie w Grudyni Wielkiej w 1850 roku zostały zakupione przez Josepha Neumanna, po którym zarząd przejął jego zięć – baron Ernst von Reibnitz. Po tragicznej śmierci żony w 1859 roku majątek stał się całkowitą własnością Reibnitzów i ich własnością pozostał już do 1945 roku.

Neogotycki pałac w Grudyni Wielkiej od strony południowej
Stan z 2006 roku (fot. Marek Gaworski)

Pałac w obecnym kształcie został przebudowany niemalże od podstaw w latach 1858-1859. Powstało wówczas założenie w stylu neogotyckim, nawiązujące do angielskich zamków i panującej w tym czasie mody. Obecnie budowla znajduje się w dobrym stanie technicznym. W parku i na miejscowym cmentarzu znajdziemy grobowce rodziny von Reibnitz.

Herb rodziny von Reibnitz

Pałac w Grudyni Wielkiej na barwnej,
XIX-wiecznej litografii A. Dunckera

Dobudówka w formie altany po wschodniej stronie pałacu.
Stan z 2009 roku (fot. Marek Gaworski)

Pałac rodziny von Reibnitz został przebudowany w latach 1858-1859. Otoczony jest niewielkim parkiem w stylu angielskim (fot. Marek Gaworski)

KĘDZIERZYN-KOŹLE

miasto Kędzierzyn-Koźle

Zespół zamkowy, Baszta

Obronny zamek w Koźlu został zbudowany już na przełomie XIII i XIV wieku. Wówczas należał on do książąt oleśnickich. Po wielu zniszczeniach, m.in. w czasie pożarów, właściciele odbudowali swoją twierdzę w drugiej połowie XVI wieku. Od 1583 roku zamek był własnością Oppersdorffów, którzy następnie przebudowali i dostosowali rezydencję do swoich potrzeb. W tym czasie rozebrano wieżę, pośrodku założenia zbudowano nowy budynek mieszkalny i podwyższono mury obronne. Ponownie budowla została zniszczona w 1807 roku, w czasie oblężenia przez wojska francusko-bawarskie. W XIX wieku mieścił się tu wojskowy szpital, a od 1915 roku na jego miejscu powstały nowe budynki. Dzisiaj po starym założeniu pozostała tylko wieża i fragment murów obronnych.

Muzeum Towarzystwa Ziemi Kozielskiej

ul. Kraszewskiego 5a
47-200 Kędzierzyn-Koźle
tel.: +48 77 482 36 86

czynna

poniedziałki i piątki 10.00 - 15.00
środy 10.00 - 17.00

W ostatnim czasie odbudowano również jedną z bastii, która po kapitalnym remoncie jest jedną z atrakcji kozielskiej twierdzy.

Drugim, równie ciekawym założeniem obronnym w Koźlu jest tzw. wieża Montalamberta. Budowla ta należała przed wiekami do systemu obronnego wchodzącego w skład twierdzy kozielskiej, zbudowanej przez Austriaków, a następnie rozbudowanej przez wojska pruskie. „Wieża” ma ponad 24 metry wysokości i dawniej mogła pomieścić 28 dział wraz z załogą i zaopatrzeniem. W 1807 roku twierdza oparła się atakom wojsk Napoleona, dziś jest ciekawą pamiątką po dawnych czasach.

Baszta zamkowa została oddana do użytku po remoncie w 2009 roku. Widok od strony północno-wschodniej (fot. Marek Gaworski)

Zamek w Koźlu był w średniowieczu siedzibą jednej z linii piastowskich książąt. Do dziś pozostałościami zamku są: wieża, fragment murów obronnych, piwnice i basteja (fot. Marek Gaworski)

Jedną z głównych punktów obrony dawnej twierdzy kozielskiej była tzw. Wieża Montalamberta (fot. Marek Gaworski)

Dawny wojskowy lazaret stoi na miejscu podzamcza (fot. Mariusz Przygoda)

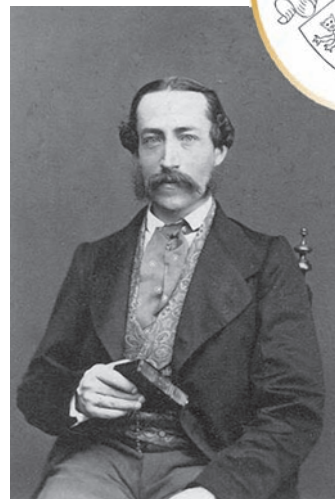
Makieta dawnego Koźla z zamkiem widocznym w lewym górnym rogu fotografii (fot. Mariusz Przygoda)

SŁAWIĘCICE

miasto Kędzierzyn-Koźle

Pałac rodziny von Hohenlohe

Sławięcice, dawniej była to osobna wieś, obecnie znajduje się w granicach administracyjnych Kędzierzyna-Koźla.

Książę Hohenlohe

Pałac na fotografii Roberta Webera z 1907 roku

Po pięknym i okazałym pałacu książąt Hohenlohe-Öhringen do dnia dzisiejszego pozostało tylko jedno z bocznych wejść oraz znajdujący się w innej części parku pawilon ogrodowy, tzw. Belweder. Dawniej dobra sławięcickie należały do książąt opolskich, a po wygaśnięciu linii Piastów, m.in. do Wilhelma von Oppersdorff, hrabiego von Zwolle i Anny von Henckel. Kolejni właściciele to rodziny von Flemming i von Hoym, którego ostatnia przedstawicielka, hrabina Amalia wyszła za mąż w 1782 roku za Fryderyka Ludwika von Hohenlohe-Öhringen, wnosząc mu w wianie Sławięcice. Para zamieszkała w starym pałacu z XVIII wieku, jednak wskutek pożaru, który wybuchł w 1827 roku po uderzeniu pioruna, wybudowano nową rezydencję. Do głównej bryły w latach 1867-1868 dobudowano dwa boczne skrzydła, przez co budowla zyskała na wielkości. Właścicielem majątku był wówczas książę Hugo von Hohenlohe-Öhringen, który w pałacu urządził główną siedzibę rodową oraz zarząd nad swoimi śląskimi fabrykami.

Pałac został zniszczony w 1945 roku i rozebrany niedługo po wojnie.

Kolorowa litografia sławięcickiego pałacu z XIX wieku

Z pięknego pałacu w Sławięcicach pozostało jedynie boczne wejście. Stan z 2006 roku (fot. Marek Gaworski)

Pałac w latach 50-tych XX wieku. Stan przed rozbiórką

GRUDYNIA MAŁA

gmina Pawłowiczki

Pałac rodziny Deloch

Pałac został zbudowany w 1859 roku z wykorzystaniem murów dawnej budowli. Na zdjęciach stan z 2006 oraz 2008 roku (fot. Marek Gaworski)

Herb rodziny Larischów

Pierwsze informacje o Grudyni pochodzą z 1354 roku. Majątek, z krótką przerwą, od 1393 roku do 1754 roku był własnością rodziny Larischów. W tym roku został on podzielony między Annę Larisch oraz hrabinę Dambrowka. W 1755 roku Grudynię odziedziczył Jan von Schipp ze Steblowa. W rękach jego rodziny dobra pozostały do 1835 roku, kiedy to odsprzedano je Franciszkowi Schmidtowi z Dobrej. Po ślubie jego córki Anny z Hermannem Bonisch, Grudynia została własnością tego ostatniego. W 1870 roku właścicielem był już ich syn, Rudolf Bonisch z żoną. Jako, że małżeństwo nie doczekało się prawowitego spadkobiercy, dobra w Grudyni Małej pod ko-

niec XIX wieku stały się własnością Hansa i Anny Deloch z Karchowa i pozostały w ich rękach do 1945 roku.

Pałac został zbudowany, bądź rozbudowany z wykorzystaniem murów dawnej budowli, w 1859 roku. Kolejne prace prowadzono w 1910 roku z inicjatywy rodziny Deloch. Eklektyczny pałac posiada wiele elementów późnoklasycystycznych i neobarokowych. Został zbudowany na rzucie prostokąta z ryzalitem z kolumnami w centralnej części głównej fasady, mniejszym ryzalitem po stronie północnej oraz z aneksami po stronie południowej. Nakryty jest mansardowym dachem.

Pomieszczenia w pałacu. Stan z lipca 2009 roku (fot. Marek Gaworski)

POLSKA CEREKIEW

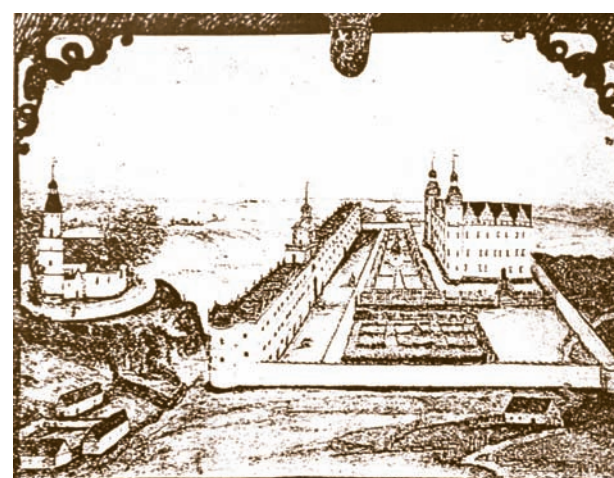
gmina Polska Cerekiew

Pałac Gaschinów i Oppersdorffów

Pierwsza wzmianka pisana o Polskiej Cerekwi pochodzi z 1337 roku. Jak podają źródła, już w średniowieczu istniał tu murowany zamek otoczony wodą. Zbudowany z kamienia i cegły, otoczony był fosą, nad którą znajdował się zwozdzony most. W późniejszym czasie budowla obronna została zburzona i na jej ruinach wzniesiono nowy pałac. Do dziś pozostał fragment dawnej fosy po wschodniej stronie pałacu.

W XV wieku właścicielem wsi byli: rycerz Wawrzyniec Roraw, Mikołaj Wrochen, a na przełomie XV i XVI wieku rycerz Jakub Wrochen i jego syn, również Jakub. W 1539 roku w dokumentach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego występuje jako właściciel Polskiej Cerekwi Jan Kotliński zwany Wrochem. Do 1562 roku majątek należał do Bartłomieja von Donat.

W 1562 roku Polska Cerekiew stała się własnością rodziny von Oppersdorff. Po przejściu wsi nowi gospodarze rozebrali ruiny starego zamku gotyckiego i przystąpili do budowy swojej nowej rezydencji. Prace budowlane zakończono w 1563 roku. Kolejnymi właścicielami była rodzina Gaschinów, która również prowadziła przebudowę pałacu oraz hrabia von Matuschka. W czasie II wojny światowej późnorenesansowa budowla została zniszczona.

Pałac w Polskiej Cerekwi na dawnym obrazie.
U góry widok z 1907 roku, u dołu widok założenia
w czasach rodziny von Gaschin

Pałac w Polskiej Cerekwi to budowla w kształcie zbliżonym do kwadratu, z wewnętrznym dziedzińcem i dwoma wieżami
(fot. Marek Gaworski)

Herb dawnych właścicieli, rodziny von Oppersdorff,
w ich kaplicy grobowej w Głogówku

Brama wjazdowa na teren pałacowy.
Stan sprzed remontu. Rok 2004
(fot. Marek Gaworski)

Portret Jerzego III von Oppersdorff
z żoną i dziećmi na obrazie
w rodowej kaplicy w Głogówku

WIĘKSZYCE

gmina Reńska Wieś

Pałac Heymana

Wieś w dokumentach pojawiła się w 1516 roku. Dawniej Większyce należały do majątku kozielskiego, stąd we wsi wybudowano dom dla zarządcy dóbr. Dwór zbudowano w najwyższym położonym miejscu w majątku. W 1871 roku przebudowano go w pałac oraz założono duży park krajobrazowy. Ostatnim

prywatnym właścicielem był Heyman, a po jego bezpotomnej śmierci pałac w pierwszych latach XX wieku przekazano na cele oświatowe.

Tu mieściło się przedszkole, potem szpital dla żołnierzy niemieckich i radzieckich. Po II wojnie w pałacu działał Uniwersytet Ludowy, a dziś jest on własnością prywatną. Nowy właściciel prowadzi zaawansowane prace remontowe. Budynek ozdobiony jest żółtą cegłą ceramiczną, dzięki czemu stał się jedną z najbardziej charakterystycznych budowli ziemi kozielskiej i Opolszczyzny.

Ozdobne reliefy na wykuszu po północnej stronie budynku (fot. Mariusz Przygoda)

Pałac w Większychach posiada charakterystyczną fasadę, która zdecydowanie wyróżnia go wśród opolskich zamków i pałaców (fot. Marek Gaworski)

Pałac od strony drogi Kędzierzyn - Głogówek prezentuje się najbardziej okazale (fot. Marek Gaworski)

Zdjęcie od strony południowej. Stan przed remontem. Rok 2006 (fot. Marek Gaworski)

Główne wejście do pałacu (fot. Mariusz Przygoda)

ZAKRZÓW

gmina Polska Cerekiew

Wieś znajduje się w pobliżu drogi z Kędzierzyna-Koźła do Raciborza, tuż przed Polską Cerekwią. Pierwsze informacje o Zakrzowie w formie pisemnej pojawiły się około 1300 roku, wówczas nazwa wsi brzmiała Zacraw. Majątek dawniej należał do księstwa opolsko-raciborskiego, właścicieli Polskiej Cerekwi, a także m.in. do Andrzeja Zakrzewskiego i hrabiego von Halsingen.

Pałac w Zakrzowie został wybudowany między 1898 a 1900 rokiem przez hrabiego Georga Larisch von Mönlich, na miejscu dawnego dworu z 1814 roku. Majątek w Zakrzowie stał się własnością Larischów w 1829 roku, kiedy to ojciec Georga, Heinrich, zakupił ziemię od rodziny von Promnitz. Po II wojnie światowej budowla była gruntownie remontowana, co zatarło wiele cech stylowych. Również na początku XXI wieku pałac został odremontowany. Rezydencja hrabiego von Mönlich otoczona jest pięknym parkiem krajobrazowym. Obecnie znajduje się tu siedziba ośrodka jeździeckiego Lewada i co roku odbywają się w Zakrzowie zawody z wieloma gwiazdami filmu i estrady.

Pałac rodziny von Larisch-Mönnich

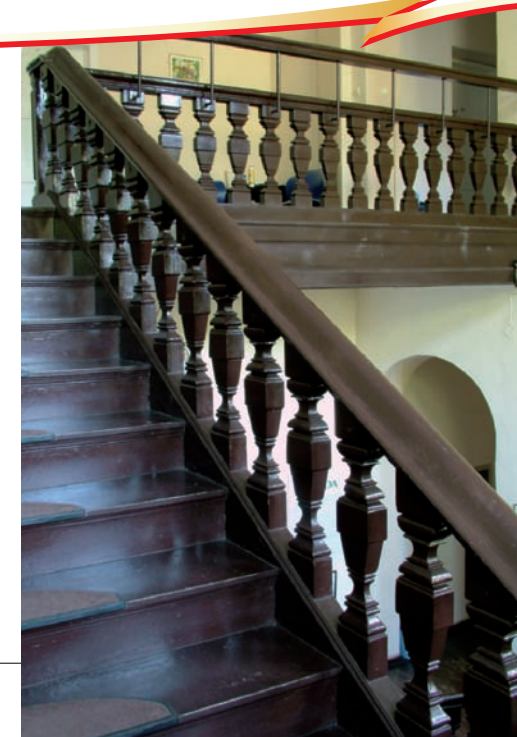

Wschodnia część pałacu. Widok od nowego podjazdu, stan z 2006 roku (fot. Marek Gaworski)

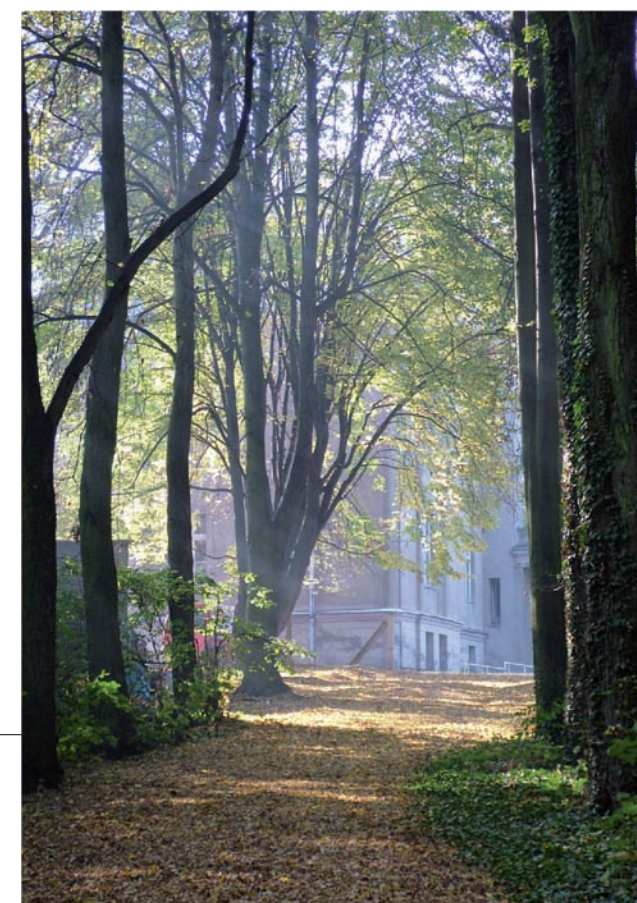
Herb von Larisch-Mönnich

Klatka schodowa wraz ze starą balustradą. Zdjęcie z 2006 roku (fot. Marek Gaworski)

Pałac na zdjęciu z 1904 roku

Dawna aleja z podjazdem do pałacu rodziny Larisch von Mönlich. Widok od strony północno-zachodniej (fot. Marek Gaworski)

Główna fasada pałacu rodziny Larisch von Mönlich po remoncie w 2008 roku (fot. Marek Gaworski)